

چکیده

مقدمه و اهداف: استئوآرتروز رایج ترین بیماری دژنراتیو مفاصل در جهان است و به عنوان اصلی ترین علت ناتوانی در سنین کهنسالی شناخته میشود. برطبق گزارش سازمان جهانی بهداشت ۲۸ درصد جمعیت بالای ۶۵ سال جهان، به این بیماری مبتلا هستند. در حال حاضر هیچ دارویی که به طور قطعی از پیشرفت این بیماری جلوگیری کند، در دسترس نیست. یکی از شایعترین داروهای کاربردی، داروهای ضدالتهابی غیراستروئیدی است که به علت شیوع بالای عوارض جانبی ناشی از داروهای ضد التهابی غیر استروئیدی در سیستم های دستگاه گوارش و قلبی عروقی و هزینه های بالای آن در رابطه با عوارض جانبی، مصرف این داروها در سال های اخیر کمتر توصیه می شود و امروزه داروهای گیاهی به عنوان جایگزین داروهای ضد التهاب غیر استروئیدی برای درمان استئوآرتروز به کار می رود. در ایران در سال های اخیر، پزشکان توجه خاصی به استفاده از داروهای گیاهی جهت درمان بیماریهای التهابی مفاصل و استخوان داشته اند. داروهای گیاهی رایج در ایران که در درمان استئوآرتروز تجویز می شوند؛ عمدتاً با ترکیبات سنجد، زردچوبه، سویا و آووکادو می باشند. هدف این مطالعه ارزیابی اثر بخشی و ایمنی و هزینه- اثر بخشی داروهای گیاهی با ترکیبات زردچوبه، سویا و آووکادو و سنجد در کاهش درد در بیماران مبتلا به استئوآرتروز زانو می باشد.

روش پژوهش: به منظور مقایسه ی اثر بخشی و ایمنی داروهای گیاهی با ترکیبات زردچوبه، سویا و آووکادو و سنجد یک جستجوی نظام مند با کلید واژه های مرتبط با هر یک از مداخلات در پایگاه های [Embase](#), [Cochrane library](#), [PubMed](#), [Web of Science](#), [Proquest](#), [Scopus](#), [ISC](#), [Magiran](#) و [Sid](#) تا تاریخ آگوست ۲۰۲۱ مورد جستجو قرار گرفت. نتایج جستجو تا ۲۰ آوریل ۲۰۲۱ به روز شد. برای ارزیابی کیفیت مطالعات از چک لیست [EPHPP](#) استفاده شد. برای نمایش یافته ها از نمودار انباشت استفاده شد. هزینه ها از دیدگاه نظام سلامت ارزیابی گردید و داروهای مرتبط با هر یک از مداخلات، همچنین قیمت آن ها، از سایت سازمان غذا و دارو استخراج گردید و با توجه به نتایج ارزیابی اثربخشی به دست آمده در مرور نظام مند متون در این مطالعه، هزینه ی اثربخشی افزایشی داروهای مرتبط با هر یک از مداخلات مورد محاسبه گردید.

یافته ها: از جستجوی نظام مند پایگاه های اطلاعاتی ۳۴۲۴ مطالعه به دست آمد. از این تعداد ۲۴ مطالعه به مرحله ی نهایی رسیدند که ۱۵ مطالعه مربوط به مداخله ی زردچوبه، پنج مطالعه مربوط به مداخله ی سویا و آووکادو و چهار مطالعه ی دیگر مرتبط با مداخله ی سنجد بود. و در نهایت به جز پنج مطالعه که به علت عدم امکان ترکیب و متا آنالیز به صورت کیفی گزارش شد؛ بقیه ی مطالعات وارد مرحله ی متا آنالیز شدند. تحلیل نتایج با ۶۷۱ شرکت کننده در گروه زردچوبه، ۴۴۲ شرکت کننده در گروه سویا و آووکادو و ۱۸۱ شرکت کننده در گروه سنجد نشان داد که اختلاف معنا دار آماری از لحاظ کاهش درد در سه مداخله

(داروهای گیاهی با ترکیبات زردچوبه، سویا و آووکادو و سنجد) در مقایسه با دارونما وجود ندارد و اثربخشی مشابهی در کاهش درد دارند. ($p=0/17$) همچنین بررسی ایمنی مداخلات نشان داد که میزان بروز عوارض در سه مداخله از نظر آماری معنا دار نیست و سه مداخله ی زردچوبه، سنجد و سویا و آووکادو از نظر بروز عوارض یکسان هستند. ($p=0/9$)

همچنین بررسی اثر بخشی و ایمنی مداخلات در مقایسه با داروهای NSAIDs نشان داد که اختلاف معنا دار آماری از لحاظ کاهش درد و ایمنی در سه مداخله در مقایسه با داروهای NSAIDs وجود ندارد ($p>0/1$) و فقط اثر بخشی داروهای گیاهی با ترکیبات زردچوبه در کاهش درد در مقایسه با داروهای NSAIDs، معنا دار بوده و اثربخشی بیشتری نسبت به دو مداخله ی دیگر دارد. ($SMD = -0/20$, $95\% CI: -0/57$, $0/17$, $p = 0/008$)

تحلیل حداقل سازی هزینه نشان می دهد که با توجه به این که داروی ال‌ترتیت (با ترکیبات سنجد) نسبت به دوداروی دیگر (ترکیبات زردچوبه و سویا و آووکادو)، جدید تر بوده و همچنین اثر بخشی و ایمنی یکسانی نسبت به دو داروی دیگر دارد؛ هزینه-اثر بخش تر از دو داروی دیگر می باشد.

نتیجه گیری : یافته های حاصل از این پژوهش بیان گر آن است که داروهای گیاهی با ترکیبات سنجد نسبت به داروهای گیاهی با ترکیبات زردچوبه و داروهای گیاهی با ترکیبات سویا و آووکادو هزینه-اثر بخش تر می باشند. همچنین با توجه به این که میزان بروز عوارض جانبی در داروهای گیاهی با ترکیبات سنجد تقریباً صفر بوده و دارای اثر بخشی بیشتری نسبت به داروهای NSAIDs می باشد، لذا ال‌ترتیت می تواند جایگزین مناسبی برای داروهای NSAIDs باشد..

کلید واژه ها: استئوآرتريت زانو، داروهای گیاهی، ایمنی، اثربخشی، هزینه-اثربخشی، ارزیابی فناوری سلامت.